

Foto: Stijn Rademaker

Met het oog op Kennis

Alsof het jezelf betreft

Stel dat je een jongen van 14 jaar bent en dat je je leven niet meer ziet zitten. Thuis vind je het een bende: je vader is alleen maar met zijn werk bezig en ruziet veel. Je moeder wordt geregeld door hem geslagen. Ze is nu overspannen en in behandeling bij een psychiater. Je ouders hebben forse schulden. Aandacht voor jou is er niet. Je gooit er op school met de pet naar en bent brutaal tegen leraren. De laatste tijd kom je weinig thuis. Vaak ben je bij een vriend computerspelle-tjes aan het doen en eet en slaap je daar. Je weet dat het zo niet goed gaat, maar het kan je eigenlijk niks meer schelen. Je mentor op school heeft je situatie opgemerkt en daarom contact opgenomen met het zorg- en adviesteam op school. Dat wist je niet, maar goed, de schoolmaatschappelijk werker heeft je nu uitgenodigd voor een gesprek.

Gelukkig heeft Nederland een behoorlijk goed zorgstelsel; er staat voor jou als jongere een heel apparaat klaar. In veel landen is het slechter geregeld. Best kans dat je meteen goede hulp krijgt, met korte en effectieve lijntjes.

Maar het Nederlandse stelsel is ook veel te ingewikkeld; je kan terecht komen in een traject waarbij je van de ene instelling naar de andere wordt doorgegeven, met slecht samenwerkende hulpverle-ners, lange wachttijden, onbegrijpelijke procedures en weinig hulp. Er zijn door de jaren veel instanties bijgekomen, maar er zijn er maar weinig afgeschafte. Het stelsel is historisch gegroeid en niet doelbe-wust ontworpen. Het lijkt alsof bij de uitbouw van de sector de jeugd en haar opvoeders uit het oog zijn verloren. Daarom wordt de sector de komende jaren ingrijpend gereorganiseerd. Het moet fundamen-teel anders.

Ik ben betrokken bij veel overleg gericht op een complete herinrich-ting van het stelsel. Daarin voeren instellingsbelangen nog te vaak

de boventoon. Ik vond het moeilijk om daar goed mee om te gaan. Ik merk echter steeds dat er maar één manier is om die instellingsbelangen naar de achtergrond te krijgen. Dat is door me te verplaatsen in die 14-jarige jongen, zijn vader, moeder of mentor. Wat heb ik dan nodig en wat kan me gestolen worden als het gaat om de hulpverlening? Dan zijn de gesprekken over de stelselwijziging opeens een stuk eenvoudiger.

Ik wil geen zeven professionele smoelen zien als het ook met twee kan. En de professionals die ik zie zijn niet alleen vriendelijk en respectvol, maar ook deskundig: ze helpen mij met kennis van zaken over wat wel en niet werkt bij mijn soort problemen. Ik wil dat ze me steunen, maar me ook aanpakken als dat nodig is. Ik wil dat ze me leren op eigen benen te staan en daarbij gebruik te maken van mijn sterke kanten. Ze helpen me mensen en instanties in mijn omgeving te vinden die mij bijstaan om mijn leven op orde te krijgen en te houden. En vooral: ik wil dat er bij dit alles met mij gesproken wordt, in plaats van over mij.

De gevolgen voor de herinrichting van het stelsel vanuit een dergelijk perspectief zijn verstrekkend. Het betekent dat er flink gesaamd moet worden: minder instellingen, veel kortere ketens, hulpvormen scherp doorlichten op de vraag voor wie ze bestemd zijn en waarom deze hulp zou werken, meer informele steun organiseren in de eigen omgeving. En bovenal: goed luisteren naar cliënten en ze aanspreken op hun eigen rol. Dat luisteren naar cliënten geldt ook voor de stelselherziening: betrek ze bij het nieuwe ontwerp, is mijn devies. Alleen dan wordt het fundamenteel anders.

P.S. Dit is mijn laatste redactioneel als hoofdredacteur van *Jeugd en Co Kennis*. Volgend jaar vindt dit blad een vervolg in het digitale tijdschrift *Jeugd kennis*. Ik zal daarin als columnist – soms met behulp van de 14-jarige jongen – bijdragen blijven leveren.

Tom van Yperen, hoofdredacteur

redactiekennis@nji.nl